

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשב"ק פרשת הקת בלק תשפ"ג לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף שע"א

שאמר משה לה', ועתה אם תשא חטאתם [הרי טוב איני אומר לך מחנין, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ויש להבין טענה זו, דהרי כל חוטא מענישין אותו, ואי אפשר להחליפו באחר, טוביה חטא וזיגוד מינגד (פסחים קיג:), ואיך ימחה ה' אותו עבור חטא של בני ישראל.

וי"ש לומר דאיתא בגמרא (שבת פז.) שלשה דברים עשה משה מדעתו, והסכים הקב"ה עמו, הוסיף יום אחד מדעתו, ופירש מן האשה, ושבר את הלוחות. הוסיף יום אחד מדעתו, מאי דריש, וקדשתם היום ומחר (שמות יט-כ), היום כמחר, מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו, ולילה דהאידינא נפקא ליה, שמע מינה תרי יומי לבר מהאידינא. ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו, דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא ע"כ. [ובתוספות (ד"ה היום) אין זה דרשה גמורה, אלא משמע דהיום ממש, דאי לאו הכי אין זה מדעתו ע"כ].

והנה מבואר בתורת משה לרבינו החתם סופר (לשבועות ד"ה בפסחים) דחטא העגל ושבירת הלוחות נגרם על

ויקחו אליך פרה אדומה תמימה וגו', אשר לא עלה עליה עול (יט-ב). ברש"י פרה אדומה, משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך, אמרו תבוא אמו ותקנח הצואה, כך תבוא פרה ותכפר על העגל. אדומה, על שם (ישעיה א-יה) אם יאדימו כתולע, שהחטא קרוי אדום. תמימה, על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו בו בעלי מומין, תבוא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם. לא עלה עליה עול, כשם שפרקו מעליהם עול שמים ע"כ. ויש להבין, הא אדומה היא על שם החטא, וכמו כן לא עלה עליה עול היא על שם החטא, ולמה הפסיק ביניהם במעלת ישראל שהיו תמימים קודם החטא. עוד יש להבין, דכיון דפרה אדומה באה לכפר על חטא העגל, למה נאמר ויקחו 'אליך', הא משה רבינו היה אז בשמים, ולא היה למטה בעולם בשעת החטא, ולמה יקחו אותה אליו.

ונראה דהנה בחטא העגל כתיב, וידבר ה' אל משה לך רד כי שחת עמך (שמות לב-ז). ובגמרא (ברכות לב.) לך רד מגדולתך וכו' ע"ש. ויש להבין למה מגיע זאת למשה שלא היה לו שום קשר עם החטא. ושוב נאמר שם (לב-לב)

קול רנה וישועה באה לי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ומתוך שבח והודי' להשי"ת, הננו מגישים מעומקא דליבא, ברכת מזל טבא וגדיא יאה, קדם עטרת ראשנו

~ כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ~

לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים נכדתו למזל טוב

בת לחתנו הרה"ג רבי יואל ווייסמאנדל שליט"א בן הגה"צ אב"ד נייטרא מאנסי שליט"א

עב"ג בן הרה"ג רבי מענדל שליט"א בן הרה"ג רבי דניאל געלדצעהלער שליט"א ר"י אור ישראל

יהא רעווא שיזכה לשובע שמחות ורב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גוא"צ בב"א.

תורה, אם כי הסכים ה' על ידו, שלא ירדה שכינה לסיני עד יום השלישי, מכל מקום למדים אנו מזה כי אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' (משלי כא-ל). והכוונה, כי בשני בני אדם, יתכן שאחד יאמר עצה, ומי שהוא חכם יותר יסתור את דבריו, ויתן עצה הגונה יותר. לא כן כאשר ה' אומר דבר, זה מחושב בכל פרטיה, שלא יתכן במציאות שיחדש אדם בחכמה ותבונה ליתן עצה הוגנת יותר, ואין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. ואם ה' רוצה ליתן תורתו יום אחד מוקדם, זהו הזמן היותר טוב, וכאשר בא משה והוסיף יום אחד מדעתו, אם כי לפי שעה עצתו נכונה, מכל מקום בסופן של דברים יבואו לידי מכשול, שמזה נתהוה אחר כך חטא העגל ושבירת הלוחות. ועל זה נאמר (דברים יח-יג) תמים תהיה עם ה' אלקיך, התהלך עמו בתמימות, ולקבל בתמימות כל דיבור ומעשה שיוצא מלפניו.

וכיון שמשה רבינו היה הגורם להחטא העגל, על כן הכפרה של פרה אדומה נוגע אליו, ולכן דבר אל בני ישראל ויקחו 'אליך' פרה אדומה תמימה, כי הכפרה נוגע גם אליו. ולכן מצותו 'אדמה', בגימטריא נ', שה' רצה ליתן התורה ביום נ', ומשה דחאו ליום נ"א. ומצותה 'תמימה', לרמוז שהיה לו לקיים תמים תהיה עם ה' אלקיך, ולהתבונן כי רבות מחשבות בלב איש, ורק עצת ה' היא תקום, וכיון שנכשל בזה, על כן גם הוא צריך כפרה על החטא שעשו ישראל.

*

אך עדיין יש קושיא לאלקינו, איך הסכים ה' על ידו להוסיף יום אחד, כאשר נגלה לפניו גודל החורבן שיתהוה מזה אחר כך, והיה לו לה' למנוע זאת, שלא יסכים לדבריו. אמנם יש בזה לימוד לדורות, כי מצינו בפרשת זקן ממרא, על פי התורה אשר יורוך, ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה, לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (דברים יז-יא). וברש"י אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין ע"כ. ועיין בחינוך (מצוה תצ) שהסביר טעם המצוה, כי אפילו יהיו הם טועים בדבר אחד מן הדברים, אין ראוי לנו לחלוק עליהם, אבל נעשה כטעותם. וטוב לסבול טעות אחד ויהיו הכל מסורים תחת דעתם הטוב תמיד, ולא

ידי שהוסיף משה יום אחד מדעתו, דאיתא במדרש (הובא במגן אברהם סימן תקנא בסופו) דמי"ז בתמוז עד ט' באב מצויין מזיקין, וקטב מרירי שולט, וצריך שמירה רבה שלא ילך יחידי, ושלא להכות התלמידים אפילו ברצועה קטנה, והוא הדין משאר מיני חשש סכנות ר"ל. וכיון דזמן ההוא עלול לרע, על כן נתהוה בו עשיית העגל ושבירת הלוחות. ואיתא (תענית כט.) על אלו הימים, מגלגלין חובה ליום חייב ע"ש. ואילו היה מקדים נתינת התורה יום אחד, לא היה יום ירידתו ב"ז תמוז אלא יום אחד קודם, וממילא לא היה בא לידי כך ע"ש (והכפיל דבריו בפרשת מטות ד"ה כה).

וכמו כן מבואר בעבודת ישראל (פ' יתרו ד"ה והיו נכונים), דעל ידי שהוסיף משה יום אחד ונתאחר זמן קבלת התורה, נשלמו הארבעים יום בט"ז תמוז, שהוא זמן חיסור הלבנה, ונתהוה על ידי זה מעשה העגל, אבל אם היה יום אחד קודם, כמו שהיה רצון הבורא, היו נשלמים המ' יום בט"ו לחודש, סיהרא באשלמותא, לא היתה שליטת הס"מ ע"ש.

והנה הקב"ה רצה ליתן התורה לישראל ביום החמשים ליציאתם ממצרים, ומשה הוסיף יום אחד, וניתנה התורה ביום נ"א ליציאתם, ועל ידי זה נתאחרו הארבעים יום, ונתהוה על ידי זה החטא העגל. ועל כן שפיר אמר ה' למשה, לך רד כי שחת עמך, לך רד מגדולתך, כי אתה הוא הגורם שחטאו ישראל בהעגל. ואמר לו 'לך' רד, שעולה חמשים, להורות לו שהקב"ה רצה ליתן התורה לישראל לחמשים יום, ואתה הוספת יום אחד, ולכן באו לידי חטא, על כן רד מגדולתך.

ועל כן שפיר טען משה לה', אם עתה תשא את חטאתם הרי טוב, אבל אם אין, מחני נא מספרך אשר כתבת, אני מקבל העונש עלי, שהרי אני גרמתי להם החטא, על ידי שהוספתי יום אחד במתן תורה, להנתן ביום נ"א ליציאתם, ולכן מחני נא' מספרך אשר כתבת.

*

והנה מהא דהוסיף משה יום אחד, והתחכם על ציווי ה' בכוונה רצויה, כדי שיתקדשו ישראל יותר למתן

העולם אמר משה להמרגלים שיראו היש בה עץ (במדבר יג-ב), אם יש בהם אדם כשר שיגין עליהם בזכותם. ואם כן מכל שכן שזכותו של משה איש האלקים יגן על ישראל שלא יחול עליהם קללת בלעם. ועל כן רצה לעורר על חטא כזה שגם משה רבינו יש בה חלק, והיא חטא העגל, שנגרמה על ידו במה שהוסיף יום אחד מדעתו, ובוזה לא יוכל זכותו להגין על ישראל. ולכן שלח בלק לומר לבלעם, לכה 'נא' ארה 'לי' את העם הזה, לעורר עליהם חטא העגל, ולרמוז שבחטא זה יש חלק גם למשה רבינו, ששינה יום מתן תורה ליום 'נא' ליציאתם ממצרים, ובוזה נדחה יום הארבעים (בגימטריא ל"י), ליום שבעה עשר בתמוז, לגלגל חובה ליום חייב.

*

ובזה, יתבאר מה דאיתא במדרש, מה ראה קרח לחלוק על משה, פרשת פרה אדומה ראה, והיא פליאה. אמנם קרח יצא לחלוק על משה, ובודאי שכאשר משה אומר דברים מפי ה', אין שום ספק בזה, כי דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו, ובכל ביתי נאמן הוא. אך מבואר באור החיים הק' (טו-כה) שקרח אמר, כי לצד שמצא משה חן בעיני ה', כשהיה משה חפץ לתת גדולה לאחד מקרוביו, כגון הכהונה לאהרן והנשיאות לאליצפן וכדומה, היה עושה ונמלך בה, והיה ה' מסכים על ידו, או היה חפץ וחושק בלבו לתת לאחיו וכדומה, וה' נתן לו תאות לבו, אבל לא לצד שיש עיכוב בדבר כי הוא זה הראוי לכהונה, לזה אמר בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה 'כי לא מלבי', לא שהייתי עושה והוא מסכים על ידי למה שהייתי חפץ בדעתי ע"כ.

וביתר ביאור, כי הרי באמת מצינו שלשה דברים שעשה משה מדעתו, והסכים ה' על ידו, וכמו כן יתכן שהיה גם בשאר דברים, שמשה עושה מדעתו, וה' מקיים בו לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, אפילו אם אומר על שמאל שהוא ימין. וכמו שכאשר הוסיף משה יום אחד מדעתו נתהווה מכשול לדורות, אף שהסכים ה' על ידו, כן יתכן שיתהווה משאר דברים שעושה משה מדעתו.

שיעשה כל אחד ואחד כפי דעתו, שבוזה יהיה חורבן הדת, וחלוק לב העם, והפסד האומה לגמרי ע"כ.

והנה משה רבינו במקום שבעים וחד קאי (סנהדרין יג), ואם כן מצוה מן התורה לעשות כל מה שיוורה, אפילו אומר על ימין שהוא שמאל. וכיון שהקב"ה שומר תורתו (ירושלמי ראש השנה א-ג), קיים זאת ה' כביכול לעשות כל מה שמשה יורה, אם כי בעיניו יתברך שמו הוא אומר על ימין שהוא שמאל. ונרמז בזה, כי משה דרש היום ומחר, היום כמחר, ותיבת היום היא ימין ותיבת מחר היא שמאל, ומשה אומר על ימין שהוא שמאל. וללמד בא את בית ישראל איך ה' מחשיב דברי חכמי ישראל, שהגם שגלוי לפניו הקלקול שיתהווה מזה, אין לזוז מדברי חכמים, ומוטב לסבול טעות אחת, ומכל מקום תהא בזה קיום התורה.

*

ובזה נבוא לבאר מה ששלח בלק לקרוא לבלעם, ועתה לכה 'נא' ארה 'לי' את העם הזה וגו' (כב-ה). ולכאורה תיבות אלו מיותרים. – ולהלן בפרשה, וישת אל המדבר פניו (כד-א), ובתרגום שנתן עיניו על חטא העגל שעשו ישראל במדבר ע"ש. ויש להבין הלא עשר נסיונות נסו אבותינו את המקום במדבר שנאמר (במדבר יד-כב) וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי (אבות ה-ד), ולמה נתן עיניו רק על חטא העגל ולא על שאר החטאים שחטאו במדבר. ובפשטות נראה, כי באמת כל החטאים הללו במדבר היו בתחלת ביאתם שמה, ומאז כבר עברו כארבעים שנה, אשר במשך הימים הללו עשו תשובה שלימה, וגם עברו יום הכיפורים שמכפר עון. אמנם על חטא העגל אמר ה', וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם (שמות לב-לד), ואמרו חז"ל (סנהדרין קב). אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם, שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון ע"כ. ואם כן חטא זו שמורה לדורות, על כן רצה בלעם לעורר חטא זו דייקא.

אך לפי מה שנתבאר יש לומר עוד, דהנה ידוע גודל כח הצדיקים שמגינים בזכותם על דורם. והרי גם באומות

עבור השתי פרידות טובות, ולאחר שנולדו רות ונעמה בטל האיסור ע"ש.

ומעתה על כיבוש ארצם לא חשש בלק מלך מואב, כי ארצם לא ניתן לישראל. אבל עדיין יש לחוש שיבואו להלחם עמו בלי כיבוש. ואי משום הפרידה האחת שיש במואב, רות המואביה, הרי יתכן שמשה ברוח קדשו יודע מאיזה משפחה היא צריכה לצאת, ויציל משפחה זו שלא לפגוע בה. וזהו הרמז, ויגר מואב מפני העם מאד כי רב' הוא, ראשי תיבות ב'ועז ר'ות, שהרי החשש היא רק משום פרידה זו, ויתכן שימצאו עצה להציל משפחה זו, ושוב ילחכו אותנו כלחוך השור את ירק השדה.

ובאמת מטעם זה נהרגו במלחמת מדין, בלק מלך מואב, כמבואר בתרגום יונתן (לא-ח) צור הוא בלק, וגם בתו נהרגה, כזבי בת צור, אף שהיו מואביים, ויש ביניהם פרידה אחת. ועל כרחך שידע משה מי היא הפרידה, שאמרו חז"ל (סנהדרין קה): רות בתו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב היתה ע"ש. ואם כן כבר יצאה הפרידה מבלק לבנו עגלון, ושפיר יכולין להרוג בלק ובתו.

ובזה נראה לפרש הכתובים (תהלים צב-ז), איש בער לא ידע, וכסיל לא יבין את זאת, בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און, להשמדם עדי עד. והכוונה, כי לכאורה תקשה, שעל המדינים נצטוו צרור את המדינים והכיתם אותם, ומואבים עצמן שהתחילו בקלקול נשאר. ולכן הכסיל לא יבין את זאת, בראותו בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און, היינו המואבים עצמן. והתירוץ על זה היא, כי יש במואב פרידה אחת, רות בת עגלון, ויש לחוס עליה שלא תאבד, שסופה תנשא לבועז, וישתלשל ממנה מלכות בית דוד. וזהו שאמר כי הכסיל השואל שאלה זו, 'איש בער לא ידע', בע"ר נוטריקון ר'ות ב'ת עגלון, בהיות שהיא נמצאת כעת במואב, עבודה המתין ה' בנקמת בנות מואב, עד שתצא הפרידה משם.

והראיה על זה הוא, ממה שנאמר למשה ויקחו 'אליך' פרה אדומה, לכפר על חטא העגל, שנגרם על ידו במה שעשה מדעתו להוסיף יום אחד, ומה ראה קרח לחלוק על משה, פרשת פרה אדומה ראה.

*

ואמר הכתוב, ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא (כב-ג). וכתוב ברמב"ן (שם) הנה ידעו מואב, כי ישראל לא ילכדו את ארצם מהם, כי שלחו להם כאשר שלחו לסיחון (דברים ב-בט) עד אשר אעבור את הירדן אל הארץ אשר ה' אלקינו נותן לנו. או ששמעו גם כן מניעת השם שאמר להם (שם ב-ט) אל תצר את מואב. ולכן אמרו לזקני מדין, אפילו שלא ילכדו את ארצנו, ילחכו ברובם את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה, וילכדו להם את כל סביבותינו כאשר עשו לשני מלכי האמורי, ויתנו אותנו למס עובד ע"כ.

והנה שם נאמר טעמא בקרא, אל תצר את מואב, ואל תתגר בם מלחמה, כי לא אתן לך מארצו ירושה, כי לבני לוט נתתי את ער ירושה. אמנם בגמרא (בבא קמא לח). איתא עוד, ויאמר ה' אל תצר את מואב, וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות. אלא נשא משה קל וחומר בעצמו, אמר, ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב, אמרה תורה (במדבר כה-יז) צרור את המדינים והכיתם אותם, מואבים עצמן לא כל שכן. אמר לו הקב"ה, לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי, שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן, רות המואביה ונעמה העמונית ע"כ. ולכאורה זהו טעם אחר ממה שאמר הכתוב.

וביאר ברמב"ן (בסוף השגותיו לספר המצות להרמב"ם) כי הציווי כולל שני איסורים נפרדים, חדא, האיסור לכבוש את ארצם, מטעם שארצם לא ניתן לישראל אלא לבני לוט. שנית, האיסור להלחם עמהם גם בלי כיבוש ארצם, וזהו

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' ירמיהו הערשקא הי"ו
לרגל השמחה השוויה במעונו
בהולדת בנו למול טוב

מוה"ר ר' שלמה יצחק ערפס הי"ו
לרגל השמחה השוויה במעונו
בהולדת בנו למול טוב